

eene is voor het lichaam, het andere voor de ziel en zoo voor den ganschen mensch. Jakobs dronken drinkt men voor een tijd; zij lesschen den dorst slechts betrekkelijk. Maar wie van Jezus drinkt, die drinkt voor de eeuwigheid; zijn laken is volstrekt.

Ach, Jakob met al zijn aartsvaderlijke heerlijkheid kan zijn nakroost niet terugleiden tot de paradijsrivieren Gods. Ook het oude paradijs had zijn rivieren, en het deed water ontspringen voor een wel zeer feestelijken dronk. Toch is zelfs het kristalheldere paradijswater bestemd om onder 's menschen voet te verdwijnen; de paradijsbronnen zijn bestemd om te verdrogen. Want indien de mensch in het paradijs zijn God zuiver dient, en uit Zijn handen drinken wil het water des levens, dan zal hij eenmaal opgroeien tot die volkomen heerlijkheid, waarin „buik en spijs zijn te niet gedaan“; de mensch eet en drinkt wel in zijn begin, maar moet eens er boven uitgroeien, totdat hij niet meer drinkt naar het vleesch. Adam heeft die ontwikkeling tot het waterlooze leven gestoord door zijn zonde. En nu moet de mensch drinken; onder doornen en distelen moet hij graven en boren naar een verborgen waterstroom; en elke boring, elke dronk, bewijst hem, dat hij nog niet verlost is, en dat de moeilijke kringloop der natuur en der tijden nog niet is overwonnen in de opstijging tot het nieuwe, waterlooze paradijs. En straks komt wel Jakob in de wereld, en hij heet wel Israël, en hij wordt wel met zijn volk erfgenaam van paradijsbeloften, maar hij drinkt, hij drinkt en zijn slaven en beesten slurpen met hem water om den dood zich van het lijf te houden. Wat is armer dan te moeten drinken, om te vechten tegen den dood? Jacobs dronk is wel genade, want hij heeft hem verbeurd. Maar die dronk is ook prediking van oordeel: Jakob is nog niet verlost. Jakob kan dat oordeel niet overwinnen; de put, waaruit koningskinderen en kameelen sinnen slurpen, lacht hem uit. En zie, nu komt Christus Jezus zelf. Hij komt, en alle dagen dringen hem naar dien zwarten dag, waarop hij zal kreunen, neen, roepen met groote stem: Mij dorst. De Jakobsbronnen zullen voor den Christus dan ontgankelijk zijn. En daardoor zal hij voor Zijn geestelijk Israël alle Jakobsbronnen annexeren tot den dag toe, waarop hun „buik en spijs“ en drank zijn „te niet gedaan“, opdat hij uit de afgronden, die Jakob niet aanhoren kon, ophale het eeuwig levend water voor zijn volk. Dat is Christus' meerderheid: Jakob wint, maar Christus overwint den tijd; Jakob zet de geschiedenis voort, Christus brengt ze tot volmaking. Jakob drenkt en maakt den pelgrim zeer moe; Christus drenkt en brengt hem in het Vaderhuis.

Ja, het is hier meer de aanschouwelijkheid, dan de strenge redeneering, die de adventsgeachte naar ons heen brengen wilde.

Maar wij hebben juist uit die aanschouwelijke voorstelling te gereeder kunnen leeren, dat de vergelijkende wijsheid het adventsgeheim niet doorgronden zal.

Het wordt Kersfeest. Dat is te zeggen: wij moeten het wagen met de openbaring alleen.

K. S.

UIT DE SCHRIFT.

De zegen uit Sion.

De Heere zegene u uit Sion, Hij die den hemel en de aarde gemaakt heeft.
Psalm 134:3.

In den stillen avond staan de pelgrims, die na de feesten uit Jeruzalem vertrekken, beneden aan Sions muren.

Terugkeerend naar hun eigen stad, dorp of vlek, scheiden ze met heimwee van de stad des grooten Konings.

Ze zingen hun afscheidslied.

En ze doen dat met opgeheven hoofd.

Want ze zingen het bijzonder voor de tempelwachters, voor de dienaren des Heeren daarboven op het heilig Sion, die den God des Verbonds dag en nacht dienen in zijn heiligdom.

Al zingende wekken ze deze mannen op en vuren hen aan om den lof des Heeren te vertellen.

De laatste klanken van het Looft den HEERE! ruischen door het dal en de luisterende, over de borstweringen des tempels heengebogen priesters en levieten vangen ze op.

Dit hartelijk meeleven in hun dienst, dit bezielde getuigenis van Jehovah's Naam doet hun harte goet.

En nu het koor beneden in afwachting zwijgt, stemmen zij daarboven het antwoord aan „en zingen den vertrekkenden de zegenbede toe: De HEERE zegene u uit Sion!“

In verkorten vorm is dit de afoude zegen, dien de Hoogepriester van Israël op het volk legde.

Deze zegen is het inbegrip van alle heil en voorspoed, naar lichaam en ziel, voor tijd en eeuwigheid.

Deze zegen bevestigt de weldaden van het genadeverbond over een regelijk, die er geloovig onder buigt en hem met vertrouwen aanvaardt.

Deze oude zegenang der priesters heeft nog

niets van haar frissche bekring en rijken inhoud verloren.

Nog blijft deze bede voor ons de samenvatting van alle heil en genade onzes Gods.

Maar het dan ook op die toevoeging: uit Sion. Daar woonde de HEERE tusschen de cherubim. Daar ontmoette Hij Zijn volk in den weg der verzoening, door offer en bloed.

Op Sion stond de troon der genade.

Daar was ook de bron der genade.

En van Sion af vloede het neder op het volk des Heeren.

Dat alles zag schaduwwachtig op Christus.

In Hem alleen is er ware gemeenschap der verzoening met den Vader.

Nieuw-testamentisch verstaan wil deze bede dus zeggen: dan alleen kan God de Heere u als Bonds-god zegenen met zijn heil, als ge door het oprecht geloof in Christus aanvankelijk deel hebt aan de erve der heiligen, en nu uit Zijne volheid ontvangt genade voor genade.

Het heengaan van Jeruzalem, het teruggaan naar den eigen levenskring viel den pelgrims daarom vooral zoo moeilijk, omdat zij scheiden moesten van Sion, waar de Heilige Israëls in wolken en donkerheid woonde.

Doch nu zingen de tempelwachters in hun zegenbede den vertrekkenden toe: vrees niet; ge kunt uw weg met blijdschap reizen.

De Heere is niet hier alleen, noch blijft hier achter als gij henegaat.

De Heere is overal, want Hij heeft den hemel en de aarde gemaakt.

Zijn gunst is alom verspreid.

De hemel hoven u, de aarde onder u toonen Zijn macht en heerlijkheid.

Overal zijt ge dus veilig, zoo ge dien God tot uw God hebt.

Niets kan u van hem scheiden.

Zoo onderwezen en bemoedigd, getroost en gezegend, namen de feestgangers den reisstaf weer op.

Ze voelden het weer: de Heere is bij ons en met ons, gelijk als op Sion. Hij, die hemel en aarde gemaakt heeft.

Met die gedachte konden ze teruggaan naar hun eigen haardsteden.

Nu was het toch niet zoo moeilijk van tempel en altaren, van Jeruzalem en Sion te scheiden, want de zegen des Heeren ging mede en de Schep-per van hemel en aarde woonde daarginds niet minder dan hier.

Alle dingen zijn in 's Heeren hand.

Geen schepsel kan zich zonder Zijn wil roeren of bewegen.

Niets kan van Christus' liefde ons scheiden als we geleerd hebben in Hem ons heil te zoeken en te vinden.

Zelfs kruis en druk zullen medewerken ten goede.

Wat u op den levensweg ook overkomt, vrees niet, volk des Heeren.

Neem met moed den staf ter hand.

Trek vertrouwend voorwaarts.

De Heere kan het doen als een Almachtig God.

En Hij wil het doen als een getrouw Vader.

Hij heeft hemel en aarde gemaakt.

F. C. M.

KERKELIJK LEVEN.

Onze vervolgartikelen.

Onze vervolgartikelen moeten voor ditmaal wachten.

Zij zouden ongeveer de heele beschikbare ruimte in beslag nemen.

Noodig moeten wij thans enkele andere zaken bespreken.

De zaak-Ds Brussaard in het reine.

Heuglijk nieuws bracht het verslag van de Classis Haarlem.

Met Ds Brussaard is, gelijk wij trouwens ook verwachtten, alles in het reine gekomen.

Aangenomen werd het volgende voorstel:

„De classis Haarlem, geloozen hebbende het schrijven van de Generale Synode, waarin deze:

1e. hare verwachting uitspreekt, dat de bezwaren van ds Brussaard zullen zijn weggenomen en hij thans zonder voorbehoud zich zal kunnen voegen naar de beslissingen door de Synode in zake de bekende bijzonderheden uit Gen. 2 en 3 genomen; en

2e. aan de classis opdraagt zich te vergewissen of ds Brussaard aan deze verwachting wil voldoen; geboord de door ds J. C. Brussaard uit eigen beweging in haar midden afgelegde verklaring:

1e. dat na de samenspreking met de Generale Synode en de daarna gevolgde correspondentie gevoerd tusschen hem en prof. dr. Ridderbos (waarbij vanwege de Synode uitdrukkelijk is uitgesproken:

dat het recht tot het indienen van gravamina door de Synode volmondig wordt erkend;

voorts, dat het woord „klaarblijkelijk“ voor haar allerminst in strijd, doch veel meer synoniem is met „gebaseerd op goede schriftuurlijke gronden“;

wijders, dat betreffende zijn uiteenzetting over het Schriftgezag de Synode zich heeft uitgesproken, gelijk zij deed punt 3, pag. 163 bijlage Acta voortgezette Synode van Assen en „Bezwaar en Antwoord“ pag. 53;

en eindelijk, dat de Synode door haar uitspraak

geenszins alle moeilijkheden van het Schriftverhaal in Gen. 2 en 3 opgelost acht);

thans de aanvankelijk bij hem bestaande bezwaren tegen de uitspraken der Synode inzake den boom der kennis des goeds en des kwaads, de slang en haar spreken, en den boom des levens, zijn weggenomen.

ook al is het,

dat hij ook nu nog enkele uitdrukkingen minder gelukkig gekozen acht, en nog steeds van meening is, dat mede daaruit voortvloeiend veelvuldig misverstand tot betreurenswaardige handelingen geleid heeft;

dat, naar hij meent, de uitspraak der Synode geen centrale waarheid betreft;

en dat de wijze van behandeling geenszins in alles zijn instemming heeft, met name dat de Generale Synode een belijdenis-uitspraak deed, zonder dat de leden der kerken en de mindere kerkelijke vergaderingen zich hierover vooraf rustig konden bezinnen, en dat ten aanzien van zijn persoon hij meent, dat de Synode of het eenvoudig bij de correspondentie had moeten laten of de door haar zelf gewilde bespreking van bezwaren in eigen kring had moeten afhandelen, of anders zijn kerkeraad in de eerste plaats had moeten aanwijzen om zich van zijn houding te vergewissen, maar dat hij zich bij een en ander neerlegt, hoewel hij zich het recht voorbehoudt, tot het indienen van een voorstel tot hereniging;

2e. dat hij, in aanmerking genomen het sub 1 genoemde, thans zonder voorbehoud zich kan voegen naar de beslissing, door de Synode, inzake de bekende bijzonderheden in zake Gen. 2 en 3 genomen, en mitsdien deze ook ten grondslag zal leggen aan wat hij in deze zal leeren;

betuigt haar ingenomenheid met deze door ds J. C. Brussaard afgelegde verklaring betreffende de uitspraak der Synode in zake Gen. 2 en 3, terwijl zij niet noodig acht in een beoordeeling van zijn overgeens medegedeelde beschouwingen te treden en besluit als haar oordeel uit te spreken:

1e. dat ds J. C. Brussaard hiertoe heeft voldaan aan de door de Generale Synode uitgesproken verwachting en

2e. dat er thans voor haar geen redenen meer zijn, te dezzer zake verder met hem te handelen.“

Het is geen wonder, dat de Classis over de verklaring, door Ds Brussaard afgelegd, zich een week heeft willen beraden.

De kern ervan wordt uitgedrukt in de woorden: dat hij in aanmerking genomen het sub 1 genoemde, thans zonder voorbehoud zich kan voegen naar de beslissing, door de Synode, in zake de bekende bijzonderheden in zake Gen. 2 en 3 genomen, en mitsdien deze ook ten grondslag zal leggen aan wat hij in deze zal leeren.

Vergelijkt men hiermee het besluit der Synode „vooreerst aan Ds Brussaard mede te deelen, dat de Synode van de ingebrachte bezwaren ernstig kennis heeft genomen, deze door het antwoord van Prof. Dr. J. Ridderbos genoegzaam opgehelderd of wederlegd acht, weshalve zij de verwachting uitspreekt, dat de bezwaren van Ds Brussaard zullen zijn weggenomen, en hij thans zonder voorbehoud zich zal kunnen voegen naar de beslissing door de Synode inzake de bekende bijzonderheden uit Gen. 2 en 3 genomen“; dan ziet men hieruit, dat Ds Brussaard de letterlijke bewoordingen der Synode heeft overgenomen en daaraan volledigheidshalve nog heeft toegevoegd: „en mitsdien deze ook ten grondslag zal leggen aan wat hij in deze zal leeren“ (een uitdrukking, door de Synode bij andere gelegenheden gebruikt).

In dit opzicht is de verklaring van Ds Brussaard geheel konform de uitgesproken verwachting van de Synode.

Wat nog eenigszins tot voorzichtigheid kon maken, was de inlassing: „in aanmerking genomen het sub 1 genoemde“.

Daarom diende wel overwogen, wat dit inhield. Het eerste deel van het sub 1 genoemde bevestigt niet anders dan een konstateeren van wat de Synode uitsprak.

Daarin kan vanzelf geen bezwaar schuilen.

Daarop volgt, dat „thans de aanvankelijk bij hem bestaande bezwaren tegen de uitspraken der Synode inzake den boom der kennis des goeds en des kwaads, de slang en haar spreken, en den boom des levens, zijn weggenomen“.

Hiervan kan niet anders dan met blijdschap kennis worden genomen.

Zoo is dan de samenspreking tusschen de Synode en hem niet vruchteloos geweest.

Inist de bezwaren, waarop het aan kwam, zijn van hem weggenomen.

En nu houdt hij nog wel enkele bezwaren over. Nog altijd houdt hij enkele uitdrukkingen minder gelukkig gekozen.

Dit kan eenigszins verwondering wekken, waar immers door Prof. Ridderbos werd aangetoond, dat de uitdrukkingen, welke Ds Brussaard hiervoor in de plaats zou willen zetten, beslist onjuist zouden zijn.

Maar enfin, over dit bezwaar kan gevoelig worden heengestapt. Deed men dit niet, dan zou deze ernstige zaak ontaarden in een woordenstrijd. Dat zou natuurlijk onverantwoordelijk zijn.

Een tweede bezwaar geldt de wijze van behandeling ter Synode en van de zaak-Geelkerken en van zijn eigen zaak. Ook dit bezwaar kon men hem veilig laten behouden, wijl dit niet een grond-

principe aan den

tigen. In Gereform.

Het em als zijn n

geen c daad toef

Schrift of onze

leervrijheid

Brussaard

Maar, v waar hij

niet wil niet zo

zijn, om nemen.

Daarbij bij een

Ook he het indien

hem kwal

Dat rec Het bel

Het spr Wij zijn

deze zaak

Reeds l promiss' in

saard.

Maar de Ds Brus

behoud Synode.

De teg Brussaard

De verk onderteeke

dis eigene

Na de is de afloc

= Hoop o

Op deze saard het

„De cla te verzoel

het voorst commissie,

pondentie mensprek

afgezetle l uit den we

weg tot h te komen.

Begrijpel stonds in

Het moe het ingeelt

In het i leven.

En dan hen, die p

oeniging meerden.

Geef me voor die h

anders ove

Hij schij tusschen P

hereeniging

Wij kun deden.

In deze hem wel w

Heeft hi lezen, dat

licht of ee

De bezw zijn van g

Brussaard.

Wijl Ds l hij te opti

Er zou f moeten ver

ten worden komen.

Een kom Tenzij zij

gen, dat w standpunt

Alleen in mogelijk.

En heeft gesteld om

Onze ker door te gar

Of dit ee

Ds Brussa over wij on

= Nederlan

ritverhaal

bezwaren
den boom
slang en
ijn wegge-

en minder
neening is,
is verstand
heeft,
node geen

us in alle
Generale
ter dat de
e vergade
beziinnen,
meent, dat
spontantie
de bespre-
moeten af-
ste plaats
n houding
en ander
ehoudt, tot
ig;
het sub 1
can voegen
de bekende
nomen, en
n aan wat

or de J. C.
de de uit-
wijl zij niet
overigens
n
t
eft voldaan
roken vor-

enen meer
handelen."

over de
zich een

woorden:
het sub
thehoud
lissing,
ende bij-
3 geno-
t grond-
deze zal

er Synode
leelen, dat
en ernstig
woord van
shelderd of
chtig uit-
aard zullen
ter voor-
en naar
inzake
t Gen. 2
dit, dat de
ler Synode
ghedshalve
deze ook
wat hij
ig, door de
uikt).
Brussaard
chtig van

id kon ma-
ig genomen

dit inhoud.
noemde be-
n van wat

chuiten.

ankelijk bij
spraken der
des goeds
ou, en den
l

dschap ken-

hen de Sy-

het aan-

en.

waren over-

igen minder

kken, waar

angetoond,

ard hiervoor

onjuist zou-

a gevoeglijk

et, dan zou

oordenstrijd

zijn.

van behan-

elkerken en

er kon men

t een grond-

principe van het kerkrecht raakt. Men kan het wel aan den tijd overlaten dit bezwaar te vervluchten. Immers, het heeft de geschiedenis onzer Gereformeerde Kerken tegenover zich.

Het ernstigste is misschien nog, dat Ds Brussaard als zijn meening uit, dat de uitspraak der Synode geen centrale waarheid betreft. Inderdaad toch is dit wel het geval. Het ging om het Schriftgezag! En als gevolg daarvan de vraag of onze kerken zouden worden opengezet voor leervrijheid of niet. Het moet betreurd, dat Ds Brussaard dit tot op heden nog niet doorziet.

Maar, waar hij zelf op die punten zuiver staat, waar hij van een disputabel stellen of zoo iets niet wil weten, daar kan het feit, dat zijn oog niet zoo scherp ziet als de Synode, geen motief zijn, om met zijn verklaring geen genoegen te nemen.

Daarbij komt nog, dat hij zelf verklaart „zich bij een en ander neer te leggen“.

Ook het recht, dat hij zich voorbehoudt, tot het indienen van een voorstel tot hereeniging, kan hem kwalijk worden ontzegd.

Dat recht heeft iedereen.

Het behoefde niet te worden bedongen.

Het spreekt vanzelf.

Wij zijn er hartelijk mee ingenomen, dat althans deze zaak uit de voeten is.

Reeds lazen wij in een blad het woord „compromis“ in verband met de verklaring van Ds Brussaard.

Maar daarvan is in de eerste verte geen sprake. Ds Brussaard heeft zich zonder enig voorbehoud gevoegd naar de beslissing der Synode.

De tegenstelling tusschen Dr Geelkerken en Ds Brussaard springt in het oog.

De verklaring, welke Dr Geelkerken niet wilde ondertekenen, heeft Ds Brussaard mutatis mutandis eigener beweging afgelegd.

Na de vele teleurstellende kerkelijke processen, is de afloop van deze zaak een verkwikking.

— Hoop op hereeniging?

Op dezelfde classicale vergadering deed Ds Brussaard het volgende voorstel:

„De classis besluit aan de Particuliere Synode te verzoeken bij de Generale Synode van 1927 het voorstel te doen tot het benoemen van een commissie, die op de basis der gevoerde corres-

pondentie Brussaard—Ridderbos alsnog door samspreking met de bezwaarde en geschorste of afgezette broeders, bestaande misverstande zoekt uit den weg te ruimen om zoo mogelijk langs dezen weg tot herstel der diep-betreurenswaardige breuk te komen.“

Begrijpelijkwijze werd dit voorstel niet aanstonds in behandeling genomen.

Het mooie er in is, dat de hoop op hereeniging het geeft.

In het algemeen moet die hoop bij ons allen leven.

En dan niet slechts de hoop op hereeniging met hen, die pas van ons heengingen, maar op hereeniging met en vereeniging van alle Gereformeerden.

Geeft men zich echter rekenschap van den grond voor die hoop, dan denken wij er wel een beetje anders over dan Ds Brussaard.

Hij schijnt te meenen, dat de korrespondentie tusschen Prof. Ridderbos en hem een basis voor hereeniging zou kunnen zijn.

Wij kunnen tot onzen spijt dit gevoelen niet deelen.

In deze wordt de bedoelde korrespondentie door hem wel wat overschat.

Heeft hij ergens in de schismatieke pers gelezen, dat men in die korrespondentie een nieuw licht of een nieuw lichtpunt zag?

De bezwaren bij hen, die van ons scheidden, zijn van geheel anderen aard dan die van Ds Brussaard.

Wijl Ds Brussaard dit verschil niet onderkent, is hij te optimistisch gestemd.

Er zou heel wat bij de schismatieke broeders moeten veranderen, heel wat teruggenomen moeten worden, eer het tot hereeniging zou kunnen komen.

Een kompromis begeeren wij tot geen prijs.

Tenzij zij ons uit Gods Woord kunnen overtuigen, dat wij dwalen, moeten onze kerken op haar standpunt blijven staan.

Alleen in den weg van overtuiging is hereeniging mogelijk.

En heeft de Synode niet reeds alles in het werk gesteld om te overtuigen?

Onze kerken zullen zeker niet nalaten daarmee door te gaan.

Of dit echter kan geschieden op de wijze, welke Ds Brussaard bepleit, is een andere vraag, waarover wij ons op dit oogenblik nog niet uitlaten.

— Nederlandsche Gereformeerde Kerken?

Hier en daar zagen wij de schismatieke gemeenten benoemd als Nederlandsche Gereformeerde Kerken.

Maar nergens vonden wij nog den officiële naam van dien naam.

Zoodra die gezeven wordt, laten wij onmiddellijk onze aanduiding van „schismatiek“ varen.

Niet omdat wij met dat laatste woord iets krenkends bedoelen.

Het is ontleend aan de officiële kerkelijke taal. Maar omdat wij gaarne iemand noemen, zooals hij genoemd wil wezen.

— Acta der voortgezette Synode.

Thans zijn ook de Acta der Voortgezette Synode verschenen.

Niet alleen vindt men hier ingezonden stukken, die nooit in eenig blad werden gepubliceerd, maar men heeft hier ook alle rapporten bijeen.

Men krijgt er zoo eenig idee van, hoe hard er op de Synode is gewerkt.

Met de vorige Acta vertegenwoordigen deze een schat, welke in de toekomst steeds grooter historische waarde zal krijgen.

Wat ons in deze Acta trof is het sober gebruik van hoofdstukken.

De Synode komt als synode, de Gereformeerde Kerken als gereformeerde kerken te voorschijn.

Moet dit soms dienen om zoowel onze Kerken als haar Synode te bewaren bij de nederigheid?

— Afgedaan.

Op onze vraag aan Mr Knibbe, waar wij hadden beweerd, dat de Synode nooit een „persoonlijk aanvaarden“ mocht eischen, ontvingen wij van hem een ingezonden stuk, waarin hij ook een andere zaak ter sprake brengt en dat hij onverkort opgenomen wenscht te zien.

Tot onzen spijt kunnen wij ook voor hem van onzen regel om geen ingezonden stukken over deze materie te plaatsen, niet afwijken.

Wel hopen wij op dat andere punt evenals op vorige vragen, welke hij ons stelde, een volgend maal te antwoorden.

Nu bepalen wij ons tot het punt in kwestie.

Wat hij dienaangaande schrijft, willen wij letterlijk overnemen. Het is van dezen inhoud:

„Wat overigens Uwe opmerking betreft, dat nooit door U is beweerd, dat het „persoonlijk aanvaarden“ van de zintuiglijke waarneembaarheid der beide Paradijsboomen meer was dan de Synode mocht eischen, hebt U volkomen gelijk. Het blad stond, toen ik mijne bewering neerschreef, niet meer tot mijne beschikking, terwijl ik het niet, overeenkomstig mijn bedoeling, tijdig kon bemachtigen, om wat ik uit mijn herinnering neerschreef, te controleren. Het spijt mij, dat de bewuste zinsnode des ondanks is blijven staan. Ik meende overigens, nadat ik mijn vergissing bemerkte had, in het stuk zooals het achtensvolgens in „Woord en Geest“ werd gepubliceerd, geen veranderingen meer te mogen aanbrengen. Aan de Redactie van „Woord en Geest“ zal ik echter verzoeken dit stuk op te nemen.“

U zult hopelijk mijne betuigingen van leedwezen voor deze vergissing wel willen aanvaarden.“

Natuurlijk nemen wij met deze ridderlijke bekentenis gaarne genoegen.

Daarmee is deze zaak voor ons afgedaan.

HEPP.

GEESTELIJKE ADVIEZEN.

Jes. 40:22a en Job 26:7b.

S. te O. P. schreef met het volgende:

In „De Reformatie“ van 8 Oct. wordt gesproken over het Antieke of te wel het Bijbelsche Wereldbeeld.

Nu heb ik in de Christ. Encyclop. Deel II, bij „Heelal“, ook van het Bijbelsche wereldbeeld gelezen, en hetgeen Dr Schouten daar poneert is wel aardig te lezen. Maar de tekening, die er bij geplaatst is, kan ik kwalijk als het Bijbelsche wereldbeeld beschouwen. In sommige teksten moge een voorstelling gegeven worden, welke naar die tekening toeneigt, er zijn toch bij aandachtige lezing der H. Schrift ook wel andere plaatsen te vinden, b.v. Jes. 40:22a: „Hij is het die daar zit boven den kloop der aarde“.

Of vooral Job 26:7b: „Hij hangt de aarde aan een niet“.

Gaarne zag ik over die beide plaatsen door u een weinig licht ontstoken in verband met het Bijbelsche wereldbeeld. Hoe hebben we ons die uitspraken te denken? Begrepen de tijdgenooten van Job en Jes. niets van den inhoud dier woorden? Ja, sterker nog, wisten Job en Jes. zelfs niet, bij het uitspreken of neerschrijven dier woorden, wat zulks inhield?

Tot mijn spijt, heb ik het nummer van „De Reformatie“ van 8 Oct. op dit oogenblik niet onder mijn bereik, en kan ik met wat daar over het z.g.n. Bijbelsche wereldbeeld geschreven werd, derhalve geen rekening houden.

S. vergeve het me daarom, zoo ik onverhoopt iets zeggen mocht wat hij daar reeds las.

In de eerste plaats wilde ik dit zeggen, dat men niet dat schermen met „het Bijbelsche Wereldbeeld“, naar het me voorkomt voorzigtiger moet wezen dan velen het tegenwoordig zijn.

Dat woord „wereldbeeld“ gaapt zoo wijd.

Het bedoelt niets minder dan een belijnde — een beeld kan, dunkt me, toch kwalijk onbelijnd zijn — dan een belijnde en afgeronde voorstelling van dat enorme en onmetelijke, dat we gewoon zijn het „heelal“ te noemen. Een voorstelling — niet maar van dit of dat deel van het heelal, maar van het geheel, in al zijn onderscheidene deelen afzonderlijk en in de onderlinge verhouding dier deelen, die maakt, dat ze één geheel zijn.

V.

F.

Ik denk, dat de man nog geboren moet worden, die uit gegevens in de H. Schrift, zulk een compleet wereldbeeld weet op te bouwen.

Zeker, we vinden in de Schrift verschillende voorstellingen, een voorstelling van dit en een voorstelling van dat, die iets hebben van trekken van een wereldbeeld.

Maar een wereldbeeld?

En dan nog iets.

En dat zwaarder weegt.

Ook al was het mogelijk uit de verspreide kosmische voorstellingen, die we bij verschillende personen in de H. Schrift aantreffen, aangevuld door andere congruente voorstellingen bij tijdgenooten, onder Israël of desnoods onder heidensche volken, een soort van antiek-Oostersch of oud-Israëlitisch wereldbeeld saam te stellen — dan nog zouden we niet het minste recht hebben, dat het „Bijbelsche Wereldbeeld“ te noemen.

De Bijbel is het Woord van onzen God.

Bijbelsch is alleen wat behoort tot den inhoud van het Woord Gods, wat deel is van de openbaring Gods.

Al wat in den Bijbel voorkomt, is daarom nog niet Bijbelsch.

Niemand zal b.v. woorden van goddeloozen of van den duivel zelf, of zelfs de schijnvrome redenen van Job's vrienden Bijbelsch noemen, omdat ze in den Bijbel voorkomen.

Bijbelsch is alleen wat de Bijbel, als het Woord Gods, ons leert en dus normatief stelt.

Men zou alleen van een Bijbelsch wereldbeeld kunnen spreken, als de Bijbel ons een bepaalde voorstelling van het heelal gaf, en ons die als de eenig-juiste en -ware voorhield.

En dat doet, voorzover ik weet, de Heilige Schrift niet.

Ze doet nooit een poging om ons een beeld van de wereld te teekenen, waarvan we zouden kunnen zeggen: dat is nu het Bijbelsche wereldbeeld.

Ze spreekt wel van dingen, die voor ons op het gebied der kosmologie (der wereldkennis) liggen; maar ze spreekt daarvan steeds of in de taal van het gewone menschenleven, of in die der dichterlijke voorstelling, nooit in die van den geoloog (aardkundige) of den astronoom (sterrekundige).

Deze dingen meende ik, al dwong het schrijven van S. me daartoe niet rechtstreeks, even te moeten zeggen, omdat ze ons helpen kunnen, bij al dat groote gebaar over het z.g.n. Bijbelsche wereldbeeld, de nuchterheid te bewaren.

En nu kom ik dan tot de vragen van S. over Jes. 40:22a en Job 26:7b.

In Jes. 40:22a lezen we van den Heere: „Hij is het, die daar zit boven den kloop der aarde“.

Hij meent daarin, in strijd met het „antieke wereldbeeld“, dat men den Bijbel wel poogt op te dringen de voorstelling van de aarde te vinden als van een bol.

De Statenvertaling geeft daartoe inderdaad aanleiding.

„k Hoop echter, dat het m'n vrager geen al te groote teleurstelling zal zijn, dat ik hem deze illusie ontnemen moet.“

Het woord, dat de grondtekst hier heeft, doet n.l. — al durf ik niet zeggen, dat het de vertaling door „kloop“ of „bol“ beslist uitsluit — in elk geval in de eerste plaats, aan een gebogen, tot zichzelf terugkerende lijn of cirkel denken.

Prof. Ridderbos vertaalt het, in zijn „Korte Verklaring“ van Jesaja, dan ook door „het rond der aarde“; en onze St. Overzetting zelf gaf het in Spr. 8:27 weer door „cirkel“ en in Job 22:14 door „omweging“ (kringloop).

Iets anders is het met het woord van Job in hfdst. 26:7b: „Hij hangt de aarde aan een niet“.

Inderdaad een merkwaardige uitspraak.

Want hoe men het ook wende of keere, ze bewijst, dat Job zich de aarde daarbij dacht als vrijzwevend in de onmetelijke ruimte.

Wie zich de aarde in het z.g.n. „Bijbelsche wereldbeeld“ denkt als rustende op eigenlijk gezegde pilaren en fundamenteën, mag er zijn kracht op beproeven, deze voorstelling van Job er een plaats in te geven.

Misschien zal hij vooraf reeds in de moeite komen met de kwestie of, naar het „Bijbelsche wereldbeeld“, de aarde „hangt“ gelijk Job zegt, of ergens op rust, gelijk we lezen in Ps. 24:2 en Ps. 104:5.

Wat mij betreft, ik denk, dat onze oude kantteekenaars het bij het rechte eind hadden, toen ze aantekenden, dat Job en de Psalmdichter beide ons te verstaan willen geven, dat het God-almachtig is, die door Zijn mogendheid onze aarde haar bestand geeft.

V.

F.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN.

Het parlementaire stelsel.

I.

Het parlementaire stelsel mag zich in ons land, al evenmin als elders, in bijzonderen bloei verheugen.

Zeer zeker hebben zij gelijk, die van een ernstige